CA’FER BİN AHMED ES-SERRÂC

Bağdad’da yetişen büyük hadîs âlimlerinden. Künyesi Ebû Muhammed olup ismi, Ca’fer bin Ahmed bin Hüseyn bin Ahmed bin Ca’fer es-Serrâc el-Kâr-ül-Bağdâdî’dir. Ca’fer bin Ahmed hazretleri, 417 (m. 1026) senesi sonlarında Bağdad’da doğdu. 500 (m. 1106) senesi Safer ayı yirmibirinci Pazar gecesi vefât etti. Bâb-ı ebruz denilen yere defnolundu.

Ca’fer bin Ahmed, hadîs, kırâat, nahiv, lügat ilimlerinde âlim olup, aynı zamanda edîb ve şâir idi. Ebû Ali bin Şâzân, Ebü’l-Kâsım bin Şahin, El-Kazvinî, İbn-i Gıylân, El-Hilâl, El-Bermekî ve birçok âlimden ilim öğrenip hadîs-i şerîf rivâyet etti. Kendisinden ise hafız Ebû Tâhir es-Selefi ilim öğrenip hadîs-i şerîf rivâyet etti. Ebû Tâhir, ondan rivâyette bulunmakla dâima

İbn-i Asâkir onun için, “Ebû Muhammed Ca’fer bin Ahmed hadîs-i şerîf âlimlerinin önde gelenlerinden olup, kırâat, nahiv, lügat ve daha pekçok ilimlerde âlim idi. Mekke, Şam, Mısır ve daha pekçok yerlere gidip hadîs-i şerîf öğrendi” demektedir. Ca’fer bin Ahmed birçok eser yazdı. Bunlardan ba’zıları şunlardır: 1. Meşâri-ül-Uşşâk 2. Zühd-üs-sevdân 3. Kitâb-ül-mebde’ 4. Kitâb-ü Menasik-il-Hac 5. Kitâb-üt-tenbîh li Ebî İshâk eş-Şirâzî.

Ebû Muhammed Ca’fer bin Ahmed, bir şiirinde âlimler için şöyle demektedir: “İnsanlar o büyük zâtların büyüklüğünü anlamıyorlar. Onlara câhil diyorlar. Allahü teâlâ mazlûm olan o büyüklerin yardımcısıdır. Onlar, ileriyi gören akıl sahibidirler. Naîm Cennetlerini bu büyük zâtlar dolduracaktır. Orada koltuklara oturacaklar ve kendilerine sayısız ni’metler verilecektir. Cennette bir nehir vardır. Ona Feyyan denir. Orada âlimler Muhammed aleyhisselâmın etrâfında olacaklardır. İslâm âlimleri Muhammed aleyhisselâmın vârisleri ve arkadaşlarıdır.

Ebû Muhammed Ca’fer bin Ahmed es-Serrâc hazretlerinin yazdığı Kitâb-ü Meşâri-ül-Uşşâk isimli eserinden, Allahü teâlâyı sevenlerin garîb hâlleri ve kerâmetlerine dâir kısmından seçmeler:

Sehl bin Abdullah (radıyallahü anh) anlattı: “Karşılaştığım ilk garîb hâdise şudur Birgün boş bir araziye çıkmıştım. İçim gayet rahat ve huzûrlu idi. Bu sırada kalbimde Allahü teâlâya bir yakınlık hissettim. Namaz vakti de gelmiş, abdest almak istemiştim. Küçüklüğümden beri, her namaz vaktinde

abdestimi tazelerdim. Bu, benim artık âdetim olmuştu. Ancak, su bulamadığım için üzüntülü idim. Bu sırada, iki ayağı üzerine kalkmış yürüyen bir ayı gördüm. Onu önce, mesafe uzak olduğu için elinde yeşil bir testi bulunan bir insan zannettim. Fakat yanıma yaklaşıp testiyi yere koyunca, onun insan olmadığını gördüm. Kendi kendime: Bu testi ve bu su nereden böyle? diye düşündüm. Bunun üzerine ayı konuşmaya başladı ve: "Ey Sehl! Biz, vahşî hayvanlardan bir grubuz, Allahü teâlâya olan tevekkülümüz ve sevgimiz sebebiyle, kendimizi Allahü teâlânın rızâsına adadık. Arkadaşlarımızla, bir mes'ele hakkında konuşurken aniden "Dikkat ediniz! Sehl bin Abdullah abdest için su istiyor" diye bir ses işittik. Bu testi bana verildi. Yanımda da iki tane melek var. Sana yaklaşınca, onlar, suyu havadan bu testiye döktüler. Ben suyun sesini bile işittim" dedi. Bu sözleri ondan duyunca bayıldım. Ayıldığını zaman, testi yine yerinde duruyordu. Fakat ayı ortada yoktu. Nereye gittiğini de bilmiyordum. Fakat "Ayıyı niçin konuşturmadım" diye çok pişman oldum. Sonra testinin suyu ile abdest aldım. Abdest aldıktan sonra ondan su içmek istedim. O sırada vadiden "Ey Sehl! Daha senin bu testiden su içme zamanın gelmedi!" diye bir ses işitince, testiyi bıraktım. Bir de ne göreyim, testi hareket edip gitti. "Onun da nereye gittiğini bilmiyorum."

Zünnûn-i Mısrî (radıyallahü anh) anlattı: "Birgün erken bir vakitte Abdullah bin Mâlik'in kabrine gittim. Kabristanda yüzü örtülü bir kişi gördüm. Çukur bir kabre rastlayınca orada duruyordu. Biraz sonra o şahsın Sa'dûn olduğunu gördüm. Ona: "Ey Sa'dûn, gel birlikte şu bedenlerimiz için ağlıyalım" dedim. Bana: "Allahü teâlânın huzûruna nasıl ve ne yüzle gideceğimize ağlamak, bedenlerimiz için ağlamaktan daha lâyıktır. Keşke bu bedenler kabirde kendi hâline çürümeye bırakılsaydı da, hesap vermek için diriltilmeseydi. Eğersen Cehenneme girersen, başkasının Cennete girmesi sana fâide vermiyecektir. Eğer Cennete girersen, başkasının Cehenneme girmesi de sana bir zarar temin etmiyecektir. Ey Zünnûn! Kıyâmet günü amel defterleri açıldığı zaman, O'na nasıl cevap vereceğiz! O bunu söylerken "Yardım et yâ Rabbî!" diye bağırdı. Ben de bayıldım. Ayıldığım zaman, onun, elbisesinin kolu ile yüzümü sildiğini gördüm."

Abdülazîz bin Tahhân (radıyallahü anh) anlattı: "Ebû Abbâs bin Atâ'ya meâlen "Bana gerçekten hastalık isâbet etti. Sen merhamet edenlerin en merhametlisisin" (Enbiyâ-83) âyet-i kerîmesi hakkında sorulunca şöyle dedi: Kurt, Eyyûb'un (aleyhisselâm) vücûduna musallat olup, sıra kalbinegelince, Eyyûb'un (aleyhisselâm) kalbine doğru yürüdü. Bu sırada Eyyûb (aleyhisselâm), "Yâ Rabbî! Sen bana bütün belâ ve musibeti versen, fakat kalbimi seni anmaktan mahrûm etmesen, verdiğin belâ ve musibetin acısını asla duymam" dedi.

Sehl (radıyallahü anh) buyurdu ki: "İnsanlar üç sınıftır Bir kısmı, Allahü teâlânın sevgi ve muhabbeti ile doludurlar, bunlar kerâmet beklerler. Bir kısmı, tövbe edip, niçin hatâ ve isyanda bulunduklarının pişmanlığı içerisindedirler. Bunlar Allahü teâlânın affını ümid ederler. Diğer bir kısmı da, gaflete dalıp, şehvetlerinin peşinde koşarlar ki, bunlar da cezalarını beklerler."

Zünnûn-i Mısrî, Allahü teâlânın sevgisiyle dolu olanları şöyle anlattı: "Onlara, Allahü teâlânın sevgisi içirilmiştir. Kalblerindeki nefsin arzu ve istekleri, günahların kötü akıbetlerinin korkusu ile ölmüştür. Âhıretteki çeşit çeşit, bitmez tükenmez ni'metleri kaybetme korkusu, onlara bu dünyânın geçici zevk ve lezzetlerini unutturmuştur. Onlar kalblerini, her türlü riya, gösteriş, hased, kin gibi ma'nevî kirlerden temizlemişlerdir. Onların kalbleri, Allahü teâlânın rızâsına kavuşma gayretindedir."

Ebû Muhtâr Dabbî şöyle anlatır: "Babamdan dinledim. Ebû Kumeyt Endülüsî çok seyahat yapmış birisi idi. Ona, "Bana, ehli tasavvuftan gördüğün hâllerden anlat" dedim. Bunun üzerine o şöyle anlattı: "Onlardan birisi ile arkadaşlığımız oldu. İsmi Mihricân idi. Daha önce Mecûsî imiş, fakat sonra müslüman olmuş, Ehl-i tasavvuf arasına girmiş. Onun yanında birisi daha vardı. Ve ondan hiç ayrılmazdı. Gece olduğu zaman kalkar, teheccüd namazı (gece namazı) kılar, sonra sağ tarafına doğru, yanı üzere yatar, bir müddet sonra kalkar, kılabildiği kadar yine namaz kılar, sonra yine sağ tarafı üzerine yatar ve bu hâli geceleyin defalarca tekerrür ederdi. Hava ağarınca bir kerre daha namaz kılar, sonra ellerini kaldırır şöyle duâ ederdi: "Allahım! Sen de şâhidsin ki, gecem, günahlardan sâlim olarak geçti. Kötü bir söz söylemedim. Kötü bir iş yapmadım." Sonra şöyle dedi. "Ey gece! Bu gece yaptıklarıma sen de şahit ol. Allahü teâlâdan korkmam, beni haram işlemekten, günahlara teşebbüs etmekten alıkoydu"

dedi. Onunla bir müddet kaldım. Her gece böyle, bu sözleri söylüyordu.”

Anbese el-Havvâs şöyle anlattı: “Utbet-ül-Gulâm arasıra beni ziyâret ederdi. Bir gece yanımda kaldı. Ona akşam yemeği getirdim. Birşey yemedi. Biraz sonra onu, şöyle derken duydum: “Yâ Rabbî! Eğer bana azâb etsen de, seni seviyorum. Bana merhamet etsen, seni yine seviyorum.” Gece sonu olunca cezbe hâline geldi. Ayıldığı zaman ona, “Ey Ebû Abdullah! Geceki durumun ne idi?” dedim. Yine cezbe hâline tutulduktan sonra, “Ey Anbese! Allahü teâlânın huzûruna çıkarılıp hesap vereceğimi, dostlarımdan ayrılacağımı hatırladım da, onun için o durumlar oldu” dedi ve tekrar bayıldı.”

Yahyâ bin Muâz, anlattı: Sâlih bir zât var idi. Evzâî ve Süfyan (r.aleyhim) bu sâlih zât ile karşılaşınca, insan ne zaman firâset sahibi olur? diye sorduklarında. O şöyle cevap verdi: “Kişi Allahü teâlânın sevdiğini sevip, gazâb ettiğine gazâb ettiği zaman.”

Yahyâ bin Muâz da şu meâlde bir şiir okudu: Allahü teâlâdan başka sevilen her şey, gamdır, kederdir. Allahü teâlâdan başka her şeyin sevgisi geçicidir. Mutlaka yerine başkasının sevgisi gelir. Fakat Allahü teâlânın sevgisi geçici değildir. O devamlıdır. O’nun sevgisinin yerine başkası asla geçemez. Sevmede bir takım alâmetler ve işâretler vardır. Allahü teâlâyı sevenin alâmeti; kalbinin mahzûn olmasıdır. Yanakları sararmış, gözleri kızarmıştır. Dâima O’nu anıp, O’nu hatırlar. Dâima Allahü teâlâya kulluk için ayaktadır. Kalbi Kur’ân-ı kerîmin âyetlerini okur. Dâima rükû’ ve secde halindedir. Dâima toprağı göz yaşları ile sular. Onun avuçlarının dokunduğu ağaçtan sevgi biter, sevgi yükselir ve sevgi toplanır. Onun bu sevgisi sâdece Allahü teâlâyadır. Ne dünyâ için, ne de âhıretin çeşit çeşit ni’metleri içindir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu’cem-ül-müellifîn cild-3, sh. 131

2) Vefeyât-ül-a’yân cild-1 sh. 357

3) Bugyet-ül-vuât cild-1 sh. 485

4) El-Bidâye ven-nihâye cild-12, sh. 168

5) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 411

6) Keşf-üz-zünûn cild-1 sh. 492, cild-2, sh. 957, 1073, 1833